

КОНЦЕПЦІЯ ОРИГІНАЛЬНИХ СУДОВИХ ВИРОКІВ

THE CONCEPT OF UNUSUAL COURT VERDICTS

Гуртовенко О.Л., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінального права

Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті аналізуються ключові питання кримінального права, а саме концепція оригінальних судових вироків. Раніше автор цієї статті запропонував виділяти кримінально-правову партикологію – вчення про кримінально-правові залученість, відчуженість і перенасиченість. У цьому контексті привертають увагу оригінальні судові вирокі, які ухвалюються в США і низці інших країн, зокрема, creative justice американського судді М.А. Чікконетті. Суддя часто пропонував підсудному вибрати покарання у виді позбавлення волі або винайдений суддею спосіб покарання (наприклад, нестандартний вид громадських робіт), який, на думку судді, полягав у тому, що підсудний опинявся у стані потерпілого, потерпілих тварин або схожому стані. М.А. Чікконетті прагнув утворити якомога кращий зв'язок між злочином і покаранням, щоби запобігти повторному вчиненню злочину, як мінімум, засудженими.

Згідно із звітом Міністерства юстиції США за 2014 р., загальнонаціональний рівень рецидивізму після відбуття покарання у виді позбавлення волі в США становить більше 75%. Понад 50% колишніх ув'язнених протягом року вчиняють новий злочин, який може призвести до їх засудження до позбавлення волі. Водночас М.А. Чікконетті повідомляє, що рівень рецидивізму (тут – повторного вчинення злочину) серед засуджених ним у межах creative justice становить 10%. Чимало потерпілих і засуджених говорили, що суддя допоміг їм істотно змінити їх життя на краще. У цьому зв'язку була би корисною офіційна статистика.

Концепція оригінальних судових вироків є прикладом реалізації судових програм щодо альтернатив позбавленню волі.

Необхідно з'ясувати, як співвідносяться концепція оригінальних судових вироків, конкретні оригінальні судові вирокі і, зокрема, таке:

1) характеристики (природа, менталітет, уклад життя) відповідних учасників юридичних процедур і суспільств, до яких вони належать; 2) міжнародне право; 3) завдання кримінального права, включаючи погляд на кримінальне право, як на ліберо у футболі; 4) уявлення про ефективність кримінального права, каяття, виправлення тих, хто вчинив кримінальні правопорушення; 5) уявлення про активні і пасивні явища в суспільстві, зокрема, в кримінальному праві; 6) положення балансології; 7) положення антропологічної партикології як компонента балансології; 8) досить звичні положення юридичної психології і юридичної соціальної психології; 9) кримінально-правові етика та естетика; 10) уявлення про гуманізм, толерантність, доцільність; 11) уявлення про «мінімізацію» кримінального права; 12) уявлення про метод батога та пряника, принцип і метод «доброго і поганого поліцейських», призначення покарань, межі допустимості своєрідного «шантажу», заборона катувань, восьма поправка до Конституції США (розглянуті в цій статті приклади оригінальних рішень не є її порушенням); 13) уявлення про диференціацію та інтеграцію, диференціацію та індивідуалізацію юридичних, зокрема, кримінально-правових заходів впливу; 14) оригінальні підходи в різних галузях права; 15) уявлення про ономастику, епоніми і меметику, зокрема, в юриспруденції, кримінальному праві. Через відповідні часткові неврішеність, недостатній рівень певності потерпають суб'єкти суспільства. Усвідомлення цього не полегшує життя людей, «не цікавить» тих, хто опинився у скрутному становищі, спонукаючи до подальших досліджень, рішень і дій. Така ситуація є спільною для всіх сфер життєдіяльності людини і суспільства.

Ключові слова: концепція оригінальних судових вироків, креативне правосуддя, кримінальне право.

The article analyzes the topical issue of criminal law, namely, the concept of unusual court verdicts. Earlier, the author of this article proposed to develop a criminal law particology as a doctrine of involvement, estrangement, oversaturation in criminal law. In this context, attention is drawn to the unusual court verdicts that could be detected in the United States and a number of other countries, inter alia, creative justice of the American judge M.A. Cicconetti. The Judge often suggested that the defendant choose a sentence of imprisonment or a type of punishment invented by the judge (for example, a creative type of community services), that, in the opinion of the Judge, was that the defendant was in the condition of the victim, or the injured animal, or a similar condition. M.A. Chicconetti sought to establish the best possible connection between certain crime and certain punishment to prevent the recurrence of the crime activity, at least by convicts.

According to The United States Department of Justice report, 2014, the national recidivism rate after serving a prison sentence in the United States is more than 75%. More than 50% of former prisoners commit a new crime within a year that could lead to their imprisonment. At the same time, M.A. Chicconetti reports that the level of recidivism among those convicted within the framework of his creative justice is 10%. Many victims and convicts said that the judge helped them turned their lives around. In this regard, official statistics would be useful.

Unusual court verdicts concept is an example of implementation of Alternative-to-Incarceration Court Programs.

It is necessary to clarify the relationship between the concept of unusual court verdicts, unusual court verdicts in specific cases, and, in particular, the following: 1) characteristics (nature, inter alia, mentality, way of life) of the relevant actors in legal proceedings and their societies; 2) international law; 3) the task of criminal law, including consideration of criminal law as a soccer libero; 4) notions about the efficiency of criminal law, repentance, correction of persones committed criminal wrongdoings; 5) notion about active and passive phenomena in society, inter alia, in criminal law; 6) provisions of balanceology; 7) provisions of anthropological particology as a component of balanceology; 8) quite usual provisions of legal psychology and legal social psychology; 9) criminal law ethics and aesthetics; 10) notion about humanism, tolerance, expediency; 11) notion about criminal law "minimizing"; 12) carrot and stick, the principle and the method of "Officer Friendly and Officer Frosty", notion about sentencing, limits of admissibility of little "blackmail", prohibition of torture, The Eighth Amendment of the United States Constitution (the examples of original decisions considered in this article do not violate it); 13) notion about differentiation and integration, notion about differentiation and individualization of legal, inter alia, measures of criminal law impact; 14) unusual approaches in different fields of law; 15) notion about onomastics, eponyms and memetics, inter alia, in jurisprudence, criminal law. the subjects of society suffer from an insufficient level of certainty due to the relevant partially unresolved issues. Awareness of this does not make people's lives easier, it does not "interest" those who find themselves in a difficult situation, encouraging further research, decisions and actions. This situation is common to all areas of every human life and the life of society.

Key words: the concept of unusual court verdicts, creative justice, criminal law.

Раніше автор цієї статті запропонував виділяти кримінально-правову партикологію – вчення про кримінально-правові залученість, відчуженість і перенасиченість.

У контексті кримінально-правової партикології, принципу і методу кримінально-правової залученості привертають увагу оригінальні судові вирокі, які ухвалюються в США і низці інших країн, розгляд яких є метою цієї

статті. Найбільш відомими з таких вироків є рішення муніципального судді (вже у відставці) М.А. Чікконетті (Пейнсвілл, округ Лейк, штат Огайо, США), який перед завершенням кар'єри замислився над викладанням кількох курсів у коледжі [1]. Ці рішення прийняті у стилі, який М.А. Чікконетті називає креативним правосуддям, або творчою справедливістю (англ. creative justice). Акту-

альність питання підсилюється завдяки тому, що у вітчизняних дослідницьких роботах із кримінального права як на узагальненому рівні, так і щодо конкретних випадків замало уваги приділяється питанню індивідуалізації кримінально-правових заходів впливу.

На світогляд М.А. Чікконетті вплинуло, зокрема те, що він був скаутом, і заробляв на навчання в коледжі, працюючи на човні з веслами, а також низка художніх фільмів. Рішення, про які йтиметься, є оригінальними, неортодоксальними, іноді унікальними, ексцентричними і дивовижними. М.А. Чікконетті прагнув утворити якомога кращий зв'язок між злочином і покаранням, щоби запобігти, як мінімум, повторному вчиненню злочину засудженими. Суддя піддавав правопорушників впливу, до якого вони вдалися, у «знятому» (символічному, виховному) виді [2]. Підхід судді змінює уявлення про те, якими можуть бути відповідність, належний зв'язок між конкретним правопорушенням і заходом впливу.

Суддя з розчаруванням бачив, що через рік або два засуджені знову вчиняли такі самі злочини. Це спонукало спробувати щось нове. Незвичайні покарання суддя призначав невеликій кількості осіб, які вчинили злочин вперше. При цьому М.А. Чікконетті завжди надавав підсудному право обрати між покаранням у виді позбавлення волі і винайденим суддею незвичайним покаранням (наприклад, нестандартним видом громадських робіт), яке, на думку судді, полягало в тому, що підсудний опинявся у стані потерпілого, потерпілих тварин або схожому стані [3].

М.А. Чікконетті говорив: «Коли ви маєте справу з людьми і хвалите їх за гарну поведінку, це, як і у дітей, підвищує їх самооцінку». Він висловлюється так: «Моя судова філософія насправді не дуже відрізняється від батьківської філософії. У мене п'ятеро дітей. Ви можете вперішити, відшльопати їх, але що ви отримаєте? Більшість людей хоче бути хорошими, але мають замало звичок. Ми маємо усунути ці перешкоди» [4]. Тих, хто говорить, що його покарання є жорстокими і незвичайними, він запитує: «Що таке жорстоке і незвичайне покарання? Трохи збентеження і приниження?» [2].

М.А. Чікконетті не вірить, що право в тому виді, в якому воно написано, може бути єдиним способом відправлення правосуддя. У процесі застосування права кожен випадок можна розглядати більш індивідуально. Суддя зазначає, що часто все починається з малого, а не з фелоній, і стає дедалі більшим: «Ми маємо зупинити або відвернути це на початковому етапі. Люди потрапляють до в'язниці. Вони стають більш розумними в кримінальному відношенні, а їх злочини стають дедалі тяжчими». Згідно із звітом Міністерства юстиції США за 2014 р., загальнонаціональний рівень рецидивізму після відбуття покарання у виді позбавлення волі в США становить більше 75%, при цьому понад 50% колишніх ув'язнених протягом року вчиняють новий злочин, який може призвести до їх засудження до позбавлення волі. Суддя же повідомляє, що бачив мало рецидивістів (повторних правопорушників) з того часу, як почав застосовувати креативне правосуддя в середині 1990-х років і рівень рецидивізму (тут – повторного вчинення злочину) серед засуджених ним ув межах креативного правосуддя становить 10%. [3; 5]. Це зменшує потенціал критики за можливий популістський характер рішень. У цьому зв'язку була би корисною офіційна статистика.

М.А. Чікконетті приділяє увагу явищу залученості людини, зокрема, в контексті підвищення ефективності діалогу між підсудним і суддею, потерпілим і суддею та профілактики злочинності. Суддя розповів, що одного разу з якоїсь причини не одягнув краватку і розглядав справи про домашнє насильство тільки в мантії. Він помітив, що за таких умов потерпілі були більш розслабленими і менш наляканими. Наступного дня він теж

був без краватки. Реакція така сама. Відтоді він не носив краватку, за виключенням випадків, коли головував на засіданні за участю присяжних. М.А. Чікконетті в його роботі більш за все подобається те, що колишній обвинувачений або член його сім'ї приходять до нього через кілька місяців або років і дякують йому за те, що суддя врятував їхнє життя або допоміг змінити його. Вони часто розповідають судді про роботу, сім'ю, академічні досягнення. Згідно із словами судді, посмішка на їхніх обличчях, гордість у голосі дуже відраді [6]. Чимало потерпілих і засуджених казали, що суддя допоміг їм впоратись із складнощами [7].

М.А. Чікконетті говорить: «Будьте учасниками різних клубів, організацій, волонтерських організацій, відновлюйте дружні стосунки» [7]. Він надає приклад власною поведінкою, беручи активну участь в громадському житті. М.А. Чікконетті любить тварин [8].

Вироки у стилі М.А. Чікконетті з'являються в США дедалі частіше. Ймовірно, діють закономірності меметики.

Ось зміст деяких вироків М.А. Чікконетті, ухвалених у стилі креативного правосуддя:

1) двадцятирічна Даймонд Т. Гастон використала перцевий аерозоль проти чоловіка. Вона обрала таке покарання замість засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк тривалістю тридцять днів: три дні громадських робіт і самостійне використання щодо себе перцевого аерозолу. Після використання аерозолу жінка з'ясувала, що в ньому була тільки вода [9];

2) суддя призначав шумним сусідам покарання у виді проведення одного дня в лісі в тиші, а також прослуховування класичної музики тим, хто занадто гучно слухав рок-н-рол [8];

3) чоловік вкрав в «Армії порятунку» 250 доларів США, призначених для безпритульних. Чоловік вибрав покарання у виді перебування просто неба протягом доби [10];

4) двадцятирічний Дж. Брінг і дев'ятирічний К. Лайонс обстріляли чужий автомобіль із пейнтбольних рушниць. М.А. Чікконетті замість покарання у виді позбавлення волі на строк тривалістю шістьдесят днів кожному запропонував таке: хлопці мали вибачитись перед жертвою, обстріляти власні автомобілі із пейнтбольних рушниць, почистити ці автомобілі, 40 годин присвятити малюванню в благодійницьких цілях і відшкодувати судові витрати. Підсудні погодилися [11];

5) 26-річна домогосподарка М. Мюррей завела 35 кошенят до холодного місяця серед дерев і кинула напризволяще. Дев'ять кошенят швидко померли. Ця жінка не тільки сплатила штраф, а й відчула долю кошенят на власній шкірі. Вона мала провести під охороною приставів ніч у холодному лісі в листопаді під час снігопаду без їжі, води і палатки. Суддя запитав, чи хотіла би жінка чути за таких умов навколо себе виття койотів і шурхотіння енотів, не знати, де зможе поїсти наступного разу і коли її буде врятовано. Він сказав, що жінка не полишить бідних тваринок і що хотів показати приклад їй та будь-кому, хто вирішив би вчинити, як вона. Жінка обрала це покарання, а не покарання у виді позбавлення волі на короткий строк. Оскільки підвечір дуже схолоділо, суддя дозволив жінці розкласти багаття [12];

6) людина вбила собаку. Згідно із вироким засуджений був зобов'язаний кожного свята жертвувати 40 фунтів собачого корму притулку для тварин округу Лейк [13];

7) А. Морроу на тиждень залишила свого семірного собаку на привізько Мус у брудному захаращеному приміщенні, при цьому собака схуд. Це було розцінено як жорстоке поводження із твариною, зневага до неї. Суддя сказав, що хоче, щоби жінка публічно провела вісім годин на міському звалищі сміття, прибираючи його, тобто в найбільш смердючому місці, думаючи про те, як поведася із собакою. Жінка обрала це покарання замість покарання

у виді позбавлення волі на строк тривалістю дев'яносто днів. За її словами, вибране покарання для неї підходило більше, і вона сказала журналістам, що не має на що скаржитися [14; 5]. Таке спілкування з журналістами є проявом кримінально-правової залученості;

8) М.А. Чікконетті запропонував пом'якшити покарання чоловіку, який вистрілив у голову своєму собаці, якщо цей чоловік погодився би одягти захисний костюм для цуценяти і відвідати початкові школи Пейнсвілла [3];

9) суддя запропонував неповнолітньому юнаку вибрати покарання у виді позбавлення волі на строк тривалістю шістьдесят днів або вивчити урок про те, як рятувати життя разом із Міжнародним комітетом Червоного Хреста [7];

10) юнак У. Уайт наніс графіті на камбуз, завдавши шкоди власнику цього приміщення. Суддя запропонував підсудному обрати між покаранням у виді позбавлення волі на строк тривалістю десять днів і тим, щоби пофарбувати зубною щіткою перила будівлі муніципального суду. Було вибрано друге. «Це може зайняти деякий час, але це урок, який потрібно засвоїти», – сказав суддя, дістаючи і піднімаючи зубну щітку, яку мав використовувати засуджений. М.А. Чікконетті назвав вибрану роботу чудовим мистецтвом, а графіті оцінив як неякісні і зазначив, що вони є поганим мистецтвом (таким, що навіть не наближується до якісного). На думку судді, У. Уайт більше ніколи не зробить нічого подібного [15];

11) дев'ятнадцятирічний К. Скотт шляхом використання газонокосарки зобразив на тренувальному полі футбольної команди вищої школи літери «FU», які є скороченим позначенням усталеного англійського непристойного виразу. Суддя запропонував підсудному вибрати між покаранням у виді позбавлення волі на строк тривалістю десять днів або викошуванням вручну зазначеного поля газонокосаркою застарілого зразка. Підсудний вибрав другий варіант [16];

12) чоловік порушив правила дорожнього руху. Він кричав «свині» на співробітників поліції. Чоловік мав дві години стояти в центрі міста на розі вулиці із 350-футовою свинею і табличкою з написом «Це не офіцер поліції» [2];

13) юнак Д. Уолш вкрав велосипед. Замість покарання у виді позбавлення волі строком тривалістю шістьдесят днів хлопець десять днів займався громадськими роботами у виді їзди на велосипеді на параді від імені місцевої благодійницької організації. Юнак сказав журналістам, що зазначені роботи – це краще, ніж тюрма, тому що він може показати людям, що здатен працювати якісніше на користь його громади і він не просто ще одна людина, яка припуститься дурної помилки і прийме дурне рішення. Д. Уолш розповів про своє бажання показати громаді, що може досягти більшого і здатен бути кращим [5];

14) жінка вчинила крадіжку в церкві. Ця жінка мала викласти монетами фразу «Я вкрала монети з цієї церкви» і вибачитися перед кожним віруючим, який входив до церкви;

15) студенти сплюснули шини коліс шкільних автобусів. Ці студенти мали влаштувати пікнік для учнів молодших класів, чий відповідний відпочинок не відбувся своєчасно через згаданий інцидент [6];

16) вісімнадцятирічний чоловік вкрав порнографічну продукцію з книжкового магазину для дорослих. Він мав сидіти перед магазином із зав'язаними очима з табличкою із написом «Не бачу зла»;

17) чоловік вчинив сексуальне домагання. Він мав одягнути костюм курчати, стояти на розі вулиці і тримати табличку із написом «У нашому місті немає курячих ранчо». Чоловіку довелося розповісти про те, що сталося, місцевим телевізійним журналістам [2];

18) няня вдарила хлопця ременем. Вона мала прочитати статтю про наслідки жорстокого поводження з дітьми, а потім обговорити їх у залі суду із суддею, матір'ю потерпілого і відвідувачами;

19) чоловік володів вогнепальною зброєю, не отримавши відповідної ліцензії. Він мав відвідати морг і оглянути трупи [2; 8]. Останній випадок нагадує відомий підхід про один із шляхів розвитку злочинної діяльності, який часто яскраво ілюструється на прикладі злочинів проти громадської безпеки.

Суддя зазначає, що в його діяльності альтернативою є саме покарання у виді позбавлення волі і штрафів. За словами судді, його практика є такою, що порушення законів про шкільні автобуси може призвести до того, що правопорушник протягом одного дня виконуватиме роль шкільного охоронця, особа, яка повторно завдала шкоди бездомному собаці, прибиратиме притулки для собак, особа, яка вчинила крадіжку в магазині, надасть консерви для продуктового банку, особа, яка залишить сміття в громадському місці, прибиратиме сміття під час сільського ярмарку або на березі озера Ері, особи, які вчинили ненавільницькі правопорушення, спрямовуватимуться до судового саду, щоби посадити там рослини і нагодувати врожаєм нужденних. Згаданий парк є одним із найулюбленіших проектів судді. Суддя зазначає, що, як старий садівник, який дивився на свою кар'єру із саджання насіння і висмикування бур'янів, він сподівається, що всі звинувачені, які вибрали його креативні покарання, пам'ятають, що він просто намагався змінити їхні життя. Суддя підкреслює, що нерозумність часто можна виправити і йому подобається бути інструментом, який це робить.

Майкл А. Чікконетті в кожному випадку намагався надати урок на все життя: «Якщо ви зробили щось нерозумне, і заплатите за це, зробивши щось нерозумне, то, сподіваюсь, буде ефективним». Він розповів, що один його унікальний випадок не потрапив до новин. Ось відомості про цей процес. Ледачий син лихословив, сварив свою матір і кричав на неї, через що матір була сина по обличчю тильною стороною руки. У відповідь син хапав матір і кидав її на підлогу. Матір було визнано невинною, а сина – винним. Раніше син не притягувався до відповідальності. Після суворої «лекції» і попередження суддя запропонував вибір: або відбутися покарання у виді позбавлення волі строком десять днів і шістьдесят днів умовного покарання, або помити рот, проковтнути мило (це повністю натуральне мило суддя придбав заздалегідь, воно було безпечним для людини, мало жакливий смак і було особисто перевірено суддею) і вибачитися перед матір'ю. Підсудний вибрав другий варіант. За словами судді, ковтання мила було кумедним, але коли чоловік повернувся, щоби вибачитися перед матір'ю, у цього чоловіка сильно ринули сльози. До нього було застосовано пробацію, пробаційним інспектором була матір, надано перелік щотижневих домашніх справ, зобов'язано не поводитися неповажливо щодо матері, яка повідомляла би судді про будь-які порушення з боку сина. Суддя зіткнувся із жінкою через пару років (вона нагадала йому про випадок), яка раділа через те, що вирок змінив її сина, якій успішно працевлаштувався, допомагав їй і з тих пір ніколи не порушував закон.

М.А. Чікконетті колись сказав, що інформація про вирок у силі креативного правосуддя завдяки соціальному мережам стає тривалим покаранням, що є несправедливим щодо правопорушника і не відповідає намірам судді у процесі винесення вироку. У тому інтерв'ю суддя зазначив, що в майбутньому це, швидше за все, вплине на його практику [6; 1] Зазначена невимущена стигматизація є складністю кримінального правосуддя загалом.

Як видається, в разі застосування креативного правосуддя домірність, порівнянність, зв'язок між правопорушенням і заходом впливу бувають більшими або меншими. Ось випадки із практики М.А. Чікконетті, які, ймовірно, можна вважати частково сумнівними в зазначеному відношенні (трапляються і ще більш сумнівні випадки у процесі ухвалення оригінальних рішень):

1) вісімнадцятирічна В. Беском відмовилась сплачувати послуги таксиста, який віз її 30 миль. Її зобов'язали пройти 30 миль за 48 годин;

2) чоловік жорстоко поведився з дітьми. Він мав піти до школи в спорядженні для собак і розповідати про безпеку дітей [8];

3) вісімнадцятирічний Б. Тот разом із друзями, зокрема, вчинив вночі у парку кілька актів завдання шкоди (як-от кидання двох рятувних засобів у воду, пошкодження мосту Wi-Fi баскетбольним м'ячем), перекинув біоуа-лет, чіплявся до перехожих. М.А. Чікконетті сказав, що хлопець поведився, як тварина, тому має познайомитися з тваринами поближче і піклуватися про них. Це мало показати, хто з них більшою мірою є твариною. А саме юнак зобов'язаний 40 годин прибирати кінський гній на місцевому сільськогосподарському ярмарку, а також пройти восени шість «кредитних годин» у коледжі і відшкодувати шкоду в розмірі 284 доларів і 83 центів США. Б. Тоту заборонили відвідувати відповідний парк і поширили на нього режим комендантської години починаючи з 23:00, який планувалося переглянути через шість місяців. Суддя зазначив, що коли юнаку знову захочеться вести себе по-хамськи в публічному місці, він пригадає трудотерапію, після якої навіть душ допомагає не відразу. Це сприятиме тому, щоби засуджений знову став людиною. Хлопець вибрав запропоноване покарання, щоби призупинити відбуття більшої частини покарання у виді позбавлення волі строком на сто двадцять днів [17–19].

Як зазначалось, М.А. Чікконетті застосовував креативне правосуддя не в усіх випадках. Ось приклад. 23-річний М. Шаттон вбив своє цуценя на прізвисько Нокс через те, що цуценя пішло до ванної кімнати по його ліжку. Чоловік викинув собаку через вікно з шостого поверху житлового будинку. Тіло цуценяти знайшли в ущільнювачі для сміття. Вчинок було розцінено як жорстоке поводження із твариною.

Раніше М. Шаттон був засуджений за два злочини у виді застосування домашнього насильства і місдімінор у виді незаконного поводження з вогнепальною зброєю. Підсудному вже було заборонено перебувати у будинку його матері. М. Шаттон зазначив, що дуже співчуває тваринам, під час інциденту перебував під впливом емоцій і не мав змоги прийняти ліки. Суддя сказав підсудному, що той є порочним, огидним, жорстоким і негуманним. Суддя додав: «О, чи хотів би я розмістити Вас в контейнері для сміття? О, так. Я би із задоволенням це зробив». На думку судді, М. Шаттон мав час, щоби спромогтись вжити ліки, втомившись від таких відмовок підсудних і не вважає суд установою, яка мала би надавати медичну допомогу. М.А. Чікконетті зазначив, що хотів би застосувати креативний вирок, але не міг, оскільки підсудний вчинив правопорушення не вперше. Суддя зазначив, що має намір призначити покарання у виді шести місяців позбавлення волі, п'яти років умовного засудження і довічної заборони мати тварин. «Хотів би я сказати, що Вам не дозволено знаходитись серед людей. Я гарантую Вам, що після того, як Ви вийдете звідси, буде вчинено ще один злочин», – додав суддя, спонукнувши підсудного кивнути на знак згоди.

М.А. Чікконетті сказав журналістам: «Деяких людей, давайте подивимось правді у вічі, ви ніколи не зупините. Мені також знадобився час, щоби осягнути це. Я не можу бути рятувником всіх, оскільки деякі не хочуть рятуватись» [3]. Складно судити, були зазначені звернення до підсудного та інтерв'ю М.А. Чікконетті проявом його розчарування або він замислив їх як приховані заходи, спрямовані, зокрема, на досягнення спеціальної і загальної превенції, які будуть діяти дуже довго. Але підхід М.А. Чікконетті, згідно з яким креативне правосуддя допомагає не завжди, підтверджується на тільки його практикою. Так, П. Хілл зі штату Айова вчинив крадіжку. Замість покарання у виді позбавлення волі він був зобов'язаний

суддею Х. Далтон щодня відвідувати церкву протягом двох місяців. П. Хілл виконав обов'язок. Втім через вісім місяців йому було призначено покарання у виді двадцяти років позбавлення волі за непрямоумисне вбивство, розбій, завдання тяжких тілесних ушкоджень і низку інших злочинів [30].

Ось ще низка прикладів оригінальних американських вироків:

1) М.Д. Суїні зі штату Техас кинула двох коней на вулиці без їжі на чотири місяці. Суддя М. Пітерс призначив їй покарання у виді позбавлення волі строком на тридцять днів, перші три з яких засуджена отримувала тільки хліб і воду. Суддя сказав, що це більше, ніж мали коні. Крім того, суддя для нагадування засудженій про її злочин постановив розмістити на стінах камери засудженої великі плакати із зображенням цих голодних коней [20];

2) підрядник Н. Діонісопулос із Клівленда, штат Огайо, побудував десятки об'єктів нерухомості в нетрях із порушенням будівельних норм. Цими об'єктами він керував як орендодавець. Суддя Р. Пьянка призначив покарання у виді штрафу у розмірі 100 000 доларів США і шестимісячного проживання в побудованому хазяїном нетрів житловому приміщенні, яке було напівзруйнованим. Суддя також зобов'язав засудженого повернути гроші, надані йому орендарями для ремонту приміщень. Власнику нерухомості було дозволено залишати відповідне приміщення тільки для відвідування церкви. Через п'ять років справа розглядалася знову. Суддя дійшов висновку, що підрядник не виправив помилок у сфері будівництва, в будинках не було опалення і гарячої води, електрика працювала з перебоями. Суддя призначив покарання у виді штрафу в розмірі 10 000 доларів США і накладення обов'язку чотири дні щотижня протягом двох місяців поспіль ночувати в одному з житлових приміщень, зведених засудженим [21];

2) в 2012 р. у Північній Каліфорнії грабіжнику призначили покарання у виді позбавлення волі і складання детального звіту-книги про вчинення своїх злочинів. У 2017 р. двом дев'ятнадцятирічним особам було призначено покарання у виді 200 годин громадських робіт і написання книги про те, як вони стріляли в сусіда [21];

3) тринадцятирічна К. Лопан і хлопець, які приятелювали, познайомилися з трирічною дівчинкою, завоювали її довіру, а потім відрізали їй волосся ножицями з хуліганських мотивів. Суддя у справах неповнолітніх, штат Юта, спочатку мала намір призначити покарання у виді тридцяти днів перебування у центрі для малолітніх злочинців і 276 годин громадських робіт. Але потім суддя запропонувала вдвічі скоротити кількість годин громадських робіт, якщо мати дівчинки вкоротить її зачіску в залі суду. Мати погодилась, але оскаржила рішення [22; 23];

4) Ш. Хардін об'їхала тротуаром припаркований шкільний автобус, тим самим порушивши правила дорожнього руху. П. Кар, суддя муніципального суду Клівленда, призначила таке покарання: два дні носити картонну табличку із написом «Тільки ідіот буде об'їжджати шкільний автобус тротуаром». М.А. Чікконетті, якого П. Кар вважає своїм вчителем, прокоментував вирок так: «Немає нічого дурного в невеликій дозі приниження» [24]. Як бачимо, тут персональний характер приниження у вирокі є згладженням, можливо, зокрема, з міркувань соціальної психології та етики, врахування ризиків у сфері правомірності та ефективності заходу впливу. Персональний характер публічної ганьби у вказаному випадку присутній імпліцитно, завуальовано. Це, за ідеєю судді, спрямовано на досягнення цілей як спеціальної, так і загальної кримінально-правової превенції.

При цьому П. Кар може бути менш делікатною. Р. Демерон у стані алкогольного сп'яніння телефонував за номером 911 і погрожував вбити поліцейського у відставці, якого давно незлюбив. Р. Демерон мав сто-

яти з табличкою з написом «Я вибачаюсь перед офіцером Сімоном та іншими співробітниками поліції за те, що був таким ідіотом і телефонував, погрожуючи вбити вас. Мені шкода, і цього більше ніколи не повториться». Суддя сама складає тексти написів на відповідних табличках і затверджує їх у ви роках. У загаданому випадку із Р. Демероном суддя самостійно виготовила плакат [25];

5) американець М. Байрон образив свою колишню жінку у «Фейсбуці». Суддя Д. Стів запропонував підсудному вибрати покарання у виді позбавлення волі на строк тривалістю тридцять днів або тридцять днів поспіль публікувати у «Фейсбуці» один і той самий текст детального вибачення перед колишньою жінкою та їхнім спільним сином. М. Байрон протримався 26 днів, але суд пробачив йому решту [26];

6) студент Е. Вектор слухав хіп-хоп у своєму автомобілі, увімкнувши музику дуже гучно. Суддя С. Форноф-Ліппенкотт із штату Огайо запропонувала зменшити штраф із 150 доларів США до 35 доларів США, якщо підсудний погодиться 20 годин слухати твори Л. ван Бетховена, Й.С. Баха і Ф.Ф. Шопена. Чоловік після 15 хвилин прослуховування творів Бетховена сказав, що «це взагалі не музика», і сплатив штраф в повному обсязі. Навчання в університеті він завершив успішно [27];

7) у Форт-Лугтоні, штат Колорадо, суддя П. Сакко став призначати порушникам тиші (вони, як правило, слухають хіп-хоп і рок-н-рол) години прослуховувань музики, увімкненої якомога гучніше. Суддя прагне влаштувати настільки болючий музичний «терор», наскільки це можливо. Порушники мають слухати пісні з дитячого телевізійного серіалу «Барні і друзі», пісні Джоні Мітчелл, Баррі Манілов та ін. Після цього кількість скарг на порушення тиші істотно скоротилася [28].

Ще один показовий приклад, який, можливо, не належить до кримінального переслідування. Д. Брей, штат Флорида, забув про день народження своєї жінки. Суддя Д. Херлі зобов'язав Д. Брея пройти консультування, придбати квіти своїй жінці, одягнутися і взяти жінку із собою на вечерю та в боулінг [20].

В інших юрисдикціях також зустрічаються оригінальні судові вирокі. Так, у Великій Британії торгівцев марихуаною Т. Беннетт не зміг би відбутися покарання, пов'язане із працею, через травму плеча. Тоді суддя Д. Ламберт зобов'язав підсудного написати в певний строк есе із 5000 слів про шкоду наркотичних засобів. Т. Беннетт встиг написати твір і став есеїстом [29].

Наведені вирокі є ще однією спробою оновити кримінальне право шляхом створення його чергової підпарадигми для підвищення ефективності кримінального права. Вони є проявом концепції альтернативних (щодо позбавлення волі і штрафу) заходів покарання. Провідна мета – превенція – залишається, а ось засоби її досягнення є іншими. Така концепція існує в чималій кількості юрисдикцій. Зокрема, в США, де одним із чинників її появи стала висока репресивність і сумнівна дієвість кримінального права, і де альтернативні заходи бувають особливо оригінальними. У США згадана концепція певною мірою оформлена, зокрема, керівництвами і заявами щодо політики покарань федеральної Комісії з призначення покарань (англ. guidelines and policy statements issued by the United States Sentencing Commission), федеральними судовими програмами щодо альтернатив позбавленню волі (англ. Federal Alternative-to-Incarceration Court Programs [31]), науковими підходами і правозастосовною практикою.

Необхідно з'ясувати, як співвідносяться концепція оригінальних судових вироків, конкретні оригінальні судові вирокі, і, зокрема, таке:

1) характеристики (природа, зокрема, менталітет, уклад життя) відповідних учасників юридичних процедур і суспільств, до яких вони належать;

2) міжнародне право, як те, яке є чинним у відповідних юрисдикціях, так і те, яке не є в них чинним (було, буде, може стати чинним);

3) завдання кримінального права. Креативне правосуддя нагадує про бритву Хайнлайна, бритву Генлона і бритву Оккама, які мали би бути більш відомими юристам і обгрунтовано використовуватися в усіх сферах життєдіяльності людини і суспільства. Досить давньою є ідея, що кримінальне право має бути проявом принципу *ultima ratio (regum/regis)* – прикладу ідеї про достатність. Д.Г. Михайленко обгрунтував концепцію багаторубіжного механізму правової протидії корупції [32]. Схожий механізм можна застосувати щодо чималої кількості негативних явищ, зокрема, різних кримінальних правопорушень.

Шерлок Холмс, побачивши наприкінці кар'єри розмах глобальної злочинності, вочевидь, засмутився б через те, що його методи не спроможні ефективно протидіяти новим кримінальним явищам. Тому повертає увагу можливість адаптації в контексті кримінального права концепції ліберо, яка з'явилася у волейболі і була прийнята футболом. Звісно, з розумінням того, що катеначо (у футболі ця модель є застарілою і не використовується в чистому виді) не підлягає механічній екстраполяції, а також того, що тактика має бути варіативною. Згідно із загальною установкою або більш конкретною ситуацією, ліберо (свіпером) може бути як відмінний від воротаря гравець, так і воротар.

З позицій сфери належного гарний рівень життя людини має відгравати значно більшу роль у протидії злочинності, ніж кримінальне право, криміналістика, кримінальний процес, кримінальне виконавче право, пробаційне право, пов'язане з ними адміністративне право і т. ін. З позицій сфери належного фізика, медицина, соціологія, безпека життєдіяльності, криминологія, віктимологія, психологія, соціальна психологія, педагогіка, відмінні від зазначених галузі права (зокрема, профілактичне право) і т. ін. мають бути більш вагомими засобами профілактики злочинності, ніж кримінальне право, криміналістика, кримінальний процес, кримінальне виконавче право, пробаційне право, пов'язане з ними адміністративне право і т. ін. Можливо, через існування концепції кримінальних правопорушень є потреба у винайденні і використанні слова, яке прийшло би на заміну слову «злочинність». Але поки що будемо використовувати звичне слово з усвідомленням того, що його необхідно розуміти у світлі зазначеної концепції. Як видається, з позицій сфери суцього навіть за умов кримінально-правового терору кримінальне право, криміналістика, кримінальний процес, кримінальне виконавче право, пробаційне право, пов'язане з ними адміністративне право тощо, відіграють меншу роль у профілактиці злочинності, ніж зазначені чинники.

З позицій сфери належного кримінальне право, криміналістика, кримінальний процес, кримінальне виконавче право, пробаційне право, пов'язане з ними адміністративне право тощо мають відігравати роль ліберо. Завдання кримінального права має полягати в тому, щоби вловлювати те, що через ті чи інші чинники «просочилося» крізь більш глобальні і менш репресивні заходи (рубежі) протидії злочинності, включаючи такий чинник, як недосконалість зазначених заходів. Тобто йдеться про «підстраховування», «підчищення», які, образно кажучи, є честю і відповідальністю кримінального права. У футболі помилка ліберо є більш загрозливою, ніж помилка іншого гравця, який виконує захисну роль. Як видається, не можна вважати, що помилка одного рубежу протидії злочинності є більш загрозливою, ніж помилка іншого. Або на нинішньому етапі розвитку людства це неможливо з'ясувати.

Кримінальне право є багатокільним (В.О. Туляков, М.І. Хавронюк, О.В. Козаченко, І.М. Горбачова та ін.). Тому в межах кримінального кримінальна відповідаль-

ність має відігравати роль ліберо, а в межах кримінальної відповідальності роль ліберо має покладатись на найсуворіше покарання. Зазначений «розподіл праці» є проявом уявлень про баланс.

Викладене стосується, зокрема, загальної і спеціальної превенції злочинності, кримінально-правового попередження злочинності. Відомо, що ефективність такого попередження може бути різною, що залежить від багатьох чинників. Тому відповідні успіхи креативного правосуддя підлягають аналізу і в контексті уявлень про роль кримінального права як ліберо у сфері протидії злочинності.

Отже, є ще один привід звернутися до питання розподілу ролей між засобами впливу в суспільстві. Креативному правосуддю є місце в зазначених випадках, але самотужки воно не є ефективним засобом протидії глобальній і тяжкій злочинності;

4) уявлення про ефективність кримінального права, каяття, виправлення;

5) уявлення про активні і пасивні явища в суспільстві, зокрема, в кримінальному праві;

6) положення балансології. Це, зокрема, принцип і метод збалансованості (пропорційності) кримінально-правових заходів, баланс між диспозитивністю та імперативністю, уявленнями про належне і суцє в сфері пошуку і реалізації балансу між формалізованістю і дискрецією, імпровізацією в життєдіяльності людини і суспільства, регуляторних патернах, соціальних (соціально-психологічних) нормах, юриспруденції, кримінальному праві, принцип і метод бамбука, зокрема, в сенсі «гнеться і не ламається»;

7) положення антропологічної партикології (зокрема, принцип і метод атропологічної залученості) як компонента балансології. Ось лише кілька тем, які не претендують на роль найбільш вагомих у цьому питанні. У різних сферах життєдіяльності людини і суспільства ефект «занурювання» в ситуацію може бути проявом як залученості, так і відчуженості з перенасиченістю. Наприклад, художники полюбляють писати картини так, щоби глядач відчував себе учасником зображеної на картині ситуації або, як мінімум, мав враження того, що він не тільки бачить зображене, а й сприймає рух, звук, запах, смак, має відчуття дотику до предметів і т. ін. Те саме стосується кінопродукції і рекламної продукції.

Творче правосуддя в одних випадках постає зазначеним занурюванням, в інших є схожим явищем. З одного боку, креативне правосуддя схоже на практику викликання стану залученості до культури, які використовують ієрогліфи (людей вчать обводити і букви, але практика щодо ієрогліфів є особливо показовою для ілюстрації ідеї про відповідний прояв залученості). Ця практика використовується, зокрема, в процесі навчання і ознайомлення з історією і культурою. Вона полягає в такому. Людина має обводити ієрогліфи (давньоєгипетські, східні), щоби краще перейнятися духом відповідної культури, зокрема, сенсом конкретного вірша. З іншого боку, в процесі виконання розглянутих юридичних заходів може відбуватися як осмислення злочину, яке призведе до каяття, так і негативне вкорінення, закріплення патерна в психіці особи. Неможливо з високим ступенем точності (особливо без допомоги гіпотетичного штучного інтелекту майбутнього) передбачити індивідуальні і колективні наслідки таких заходів без попереднього проведення як широких досліджень, так і індивідуальних експертиз (зокрема, соціально-психологічного характеру), тобто експертиз щодо конкретних осіб. Питання позитивно-правових і правозастосовних експериментів, зокрема в кримінальному праві, залишається малодослідженим. Тому варто активізувати роботу з проведення допустимих кримінологічних і споріднених експериментів;

8) досить звичні положення юридичної психології і юридичної соціальної психології. Замало знати слова

з рішень М.А. Чікконетті. Аналізу підлягає і його «терапевтичний» вплив на підсудних у процесі спілкування з ними під час судових засідань. Манеру спілкування, інтонацію судді, побажанням ним успіхів можна побачити і почути завдяки відеозаписам судових засідань. Вони містяться, зокрема, в Інтернеті, як і фотографії осіб під час відбування ними креативних покарань. Зрозуміло, що неможливо достовірно викласти письмово весь обсяг відеоінформації, аудіоінформації і фотоінформації. Загальний доступ до відповідних відеозаписів також є проявом явища кримінально-правової залученості широкого кола суб'єктів суспільства, зокрема, поширювачів кримінально-правової інформації, людей як адресатів кримінально-правової превенції, дослідників і створювачів права, осіб, які займаються правозастосовною діяльністю. Ймовірно, характеристики «установок», «навіювання», «програмування», натиску та емоційності, які властиві спілкуванню М.А. Чікконетті з підсудними, в одних людей (не тільки тих, до кого безпосередньо звертається суддя) можуть викликати сором і каяття, в інших – негативні емоції (обурення, негативний шок і т. ін.) або різноманітну (і позитивну, і негативну) рефлексію. Як видається, це питання пов'язане із запропонованими автором цієї публікації концепціями «снодійне кримінальне право» і «психоделічне кримінальне право» [33], а також такими видами кримінального права, як усвідомлюване і неусвідомлюване кримінальне право.

Можливим є виникнення, зокрема, таких запитань: а) чи здатен розум сучасної людини скільки-небудь глибоко осягнути механізм впливу наведених оригінальних рішень? б) чи не принесе на нинішньому етапі розвитку людства таке осягнення більше шкоди, ніж користі? Це спільні питання щодо впливу різних видів (зокрема, психотерапії і трудотерапії). Соціальна психологія, меметика, інші підходи як загалом, так і щодо безлічі конкретних ситуацій досі не знають, чого більше – користі (виникнення каяття, відрази до негативних явищ тощо) або шкоди (негативного закріплення прикладу, «зараження» тощо) – від того, що реальна й вигадана злочинна поведінка відображується в художніх творах, засобах масової інформації, Інтернеті тощо.

Будь-який кримінальний процес є не тільки проявом науки, порушень її положень, а й тією чи іншою мірою хоча б одного художнього жанру. Часто має місце жанрова багатоплановість. Із позицій юридичної психології, зокрема, в контексті питання ефективності юриспруденції, підлягає аналізу те, що креативне правосуддя (як конкретне провадження, так і концепція в цілому) є досить багатоплановим із позицій таких жанрів, і вони виражені досить яскраво. Це біографія, історичний твір, епопея, роман, повість, притча, пригода, музичний твір, детектив, нуар, трилер, гангстерський фільм, бойовик, драма, твір жахів. Не виключається виникнення, зокрема, політичного жанру і катастрофи. Варто проаналізувати те, що, з одного боку, креативне правосуддя прагне відповідності між правопорушенням і заходом впливу, а, з іншого боку, може скластися враження, що таке правосуддя буває прикладом трагікодемії – жанру, заснованого на невідповідності героя і ситуації (трагічний герой опиняється в комічній ситуації, комічний герой опиняється в трагічній ситуації). Звісно, зазначене правосуддя лише нагадує такі жанри, і в процесі розгляду порушеного питання не варто вдаватися до перебільшення;

9) кримінально-правові етика та естетика;

10) уявлення про гуманізм, толерантність, доцільність;

11) уявлення про «мінімізацію» кримінального права;

12) уявлення про метод батога та пряника, принцип і метод «доброго і поганого поліцейських», уявлення про призначення покарань (зокрема, уявлення про таліон, цілі покарання), межі допустимості своєрідного «шантажу».

Зокрема, згідно із розвинутим баченням кримінального права кримінальне покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність. На практиці нерідко зустрічаються такі неправомірні результати призначення покарання, як завдання засудженим шкоди (застосування до засуджених насильства). Зрозуміло, що такі результати в Україні і чималій кількості інших юрисдикцій не визнаються відкрито (на офіційному рівні) як легітимні і правомірні. Законодавець у багатьох юрисдикціях офіційно не прагне їх досягнення.

Катування є забороненим. Втім низка заходів, передбачених оригінальними рішеннями, нагадує такий вид психічного насильства, як катування музикою. Таке катування практикується, зокрема, співробітниками силових відомств низки юрисдикцій, і це явище стає все більш поширеним.

Як бачимо, суди часом ставлять осіб у досить скрутне становище на кшталт «реаліті-підходу», зокрема, для того, щоби вони відчули те саме або майже те саме, що відчули їх жертви, потерпілі тварини, в тому числі на очах інших людей. Оригінальними рішеннями особи часто прирікаються на певні дискомфорти, ганьбу і публічне приниження (таблички, перевдягання і т. ін. які в одних випадках ганьблять ледве помітно, в інших – істотно, викликають різне сприйняття, зокрема, різну коплаентність із боку засуджених, їх близьких інших суб'єктів суспільства), піддаються певному «терапевтичному» біологічному, психічному, соціальному, технологічному стресу. Не виключено, що є сенс зіставити різні пов'язані із вчиненнями кримінальним правопорушеннями «реаліті-підходи», включаючи театральні дійства за мотивами вчинку А. Брейвіка. Можливо, це допоможе уникнути як надмірного співчуття тим, хто вдається до вчинення кримінальних правопорушень, надмірної емпатії, адресованої злочинності загалом, так і героїзації, романтизації їх поведінки, злочинності загалом.

Є чимало рішень Європейського суду з прав людини щодо правомірності образ, висловлюваних на адресу деяких видів публічних осіб, зокрема, правомірності шокуючих висловлювань на адресу таких осіб. Надалі варто зіставити концепцію креативного правосуддя і такі рішення.

Восьмою поправкою до Конституції США заборонено, зокрема, вдаватися до жорстоких і незвичайних покарань [34]. Ця поправка була породжена, зокрема, англійською справою Тітуса Оутса (XVII ст.). Щодо нього скасували ганебні заходи кримінального впливу, окрім обов'язку п'ять днів на рік виходити на вулиці Лондона в капелюсі із написом «Тітус Оутс, засуджений за жадливу брехню». Існують наукові підходи і правозастосовна практика США, спрямовані на тлумачення згаданої частини восьмої поправки до Конституції США. Розгляд основних із таких підходів і практики [35] не засвідчує, що аналізовані оригінальні заходи впливу є порушенням зазначеної поправки і принципу пропорційності (домірності) заходів впливу в американському кримінальному праві. Викладене стосується і поглядів тих, хто слово «незвичайний» розуміє як «такий, що не відповідає тривалому використанню», і поглядів тих, хто вважає, що слово «незвичайний» необхідно тлумачити з урахуванням розвитку стандартів пристойності (концепція еволюційності тлумачення).

Йдеться не тільки про наукове обмірковування креативного правосуддя. Водночас, ймовірно, концепцію оригінальних рішень варто дещо трансформувати, зокрема: а) більш детально обґрунтовувати зв'язок між конкретним правопорушенням і конкретним винайденим засобом впливу; б) припинити вдаватися до використання заходів, які надмірно ганьблять людину (треба дивитись правді у вічі: і за відсутності легалізованої мети зганьбити покараного на практиці результатом покарання часто є ганьбою, об'єктивно і суб'єктивно). Такі заходи можуть не

суперечити праву тієї чи іншої юрисдикції, але їх ефективність здатна бути меншою, ніж у заходів, які не містять компонентів ганьби; в) припинити вдаватися до використання заходів, які є надмірним «автоматичним» «примірюванням» засудженим, відповідачем «ролі» потерпілого, відповідача. Такі заходи також можуть не суперечити праву тієї чи іншої юрисдикції, але їх ефективність здатна бути меншою, ніж у заходів, які є домірними, зіставними, порівнянними. Крайність, перебільшення є проявом незалученості, а відчуженості і перенасиченості в юриспруденції і будь-якій сфері життєдіяльності людини і суспільства. Креативне бачення спроможне на винайдення ефективних оригінальних підходів;

13) уявлення про диференціацію та інтеграцію, уявлення про диференціацію та індивідуалізацію юридичних, зокрема, кримінально-правових заходів впливу. Зрозуміло, що вплив (серед іншого, виправний) на суб'єктів не має і фізично не здатен бути ані однаковим, ані повністю індивідуальним щодо кожного суб'єкта. Це є підставою для розробки класифікацій видів суб'єктів для цілей індивідуалізації виправного впливу та виправлення відповідних суб'єктів, як і інших видів впливу. У процесі визначення належного впливу, заходів поведінки (зокрема, видів кримінально-правових заходів та їх індивідуалізації) необхідно враховувати як характеристики конкретного суб'єкта, характеристики (можливості, умови) ситуації, в якій буде призначатися і реалізовуватися вплив, характеристики подальших ситуацій.

Для визначення належного кримінально-правового впливу на суб'єкта необхідно розробити методіку проведення обов'язкової всебічної експертизи. Поки що така експертиза була би здатна надавати досить поверхневі і тому нерідко помилкові висновки, але її наявність була би кращою, ніж відсутність такої експертизи. В майбутньому здатні стати в нагоді досягнення, зокрема, нейрофізіології. Складності таких вишукувань є похідними, зокрема, від «молодості» і тому часто примітивного і помилкового характеру людських уявлень про світобудову, інформаційної гіперінфляції, яка все прискорюється, реальної і уявної доволі високої колізійності інформації, а також рідкісного існування антиномій (майже немає сумніву в тому, що в юриспруденції антиномії здатні бути виявленими хіба що у слабо розвинутому звичаєвому праві). На шляху втілення в життя зазначеної ідеї можуть з'явитися перешкоди у виді нестачі ресурсів (часу, зусиль, грошових коштів, технологій). У проведених згаданих широких досліджень та індивідуальних експертизах здатен допомогти гіпотетичний штучний інтелект майбутнього. Втім поки що це питання стосується співвідношення між утопізмом і реалізмом;

14) оригінальні підходи в різних галузях права;

15) уявлення про ономастику, епоніми і меметику, зокрема, в юриспруденції, кримінальному праві. Цікаво, яким виявиться меметична сила креативного правосуддя. Зокрема, чи з'являться такі самі яскраві представники напряму, як М.А. Чікконетті (це актуально, зокрема, з огляду на те, що є приклади, коли ув'язнених осіб вдавалося виправити завдяки саме таланту одиничних видатних педагогів, після завершення кар'єри яких про ефективне виправлення вже не йшлося), скільки буде представників такого напряму в тих чи інших юрисдикціях, як довго застосовуватиметься підхід, породжений ним концепції, як він трансформуватиметься тощо.

Широке коло суб'єктів суспільства має змогу побачити судові засідання за участю М.А. Чікконетті і має доступ до змісту рішень М.А. Чікконетті і подібних рішень тільки завдяки засобам масової інформації та Інтернету. Було би цікавим вивчення думок людей, які спостерігають за публічним виконанням обов'язків засудженими, як і вивчення розміщуваних в Інтернеті коментарів рішень, ухвалених у стилі креативного правосуддя представни-

ками всіх видів правосвідомості. Водночас в Інтернеті немає реєстру судових рішень США, судових рішень величезної кількості інших юрисдикцій хоча б англійською мовою. Проект Caselaw Access Project школи права при Гарвардському університеті, спрямований на те, щоби розмістити в Інтернеті всі судові рішення США з 1600 року по 2018 рік, відображений на сайті <https://case.law/>. Але цей проєкт видається неповним, а його пошукові можливості – не дуже ефективними. Є неналежною ситуація, коли доводиться обмежуватися журналістськими репортажами. Отже, в цьому відношенні мають місце як прояви кримінально-правової залученості, так і прояви кримінально-правових відчуженості і перенасиченості.

Чи варто креативне правосуддя і загалом оригінальні кримінально-правові вироки назвати концепцією (доктриною) Чікконетті? Використання епонімів має як загальні відомі і поки що невідомі переваги і недоліки, так і ті, що залежать від виду ситуації і конкретної ситуації. Зараз не йтиметься про всі відповідні відомі переваги і недоліки. Аналізована концепція є брендом М.А. Чікконетті, але його не варто вважати її одноособовим винахідником. Водночас практика засвідчує, що використання епоніма часто призводить до більш інтенсивної популяризації ідеї, ніж користування концепцією, яка не має назви (однієї з назв) у виді епоніма. Особливо в ситуаціях, в яких в адресатів інформації епонім асоціюється із позначенням шляхом його використання сенсом. Тому необхідно вирішити питання про співвідношенні між розглядуваною концепцією і зазначеними вище обставинами, а також сподіваними ідеями та практиками.

Хоча існує чимало уявлень про залученість, відчуженість і перенасиченість, їх обробка і доопрацювання, цілісне осмислення, формування антропологічної пар-

тикології (зокрема, юридичної, кримінально-правової партикології) тільки починаються. Тому з позицій такої партикології поки що складно навести критерії оцінки і проаналізувати наведені судові рішення. Тобто рішення у стилі, який дозволив М.А. Чікконетті здобути чимало прихильників серед населення і суддів, досягти популярності, бути обраним суддею двічі, стати президентом Американської асоціації суддів, і який часто виявляється дієвим із позицій спеціальної і, не виключено, загальної превенції злочинності. Бачення М.А. Чікконетті не призвело до отримання ним високої посади. Але чи прагнув він цього, чи зміг би за таких умов продовжувати займатися своєю справою?

Не виключається виникнення такого запитання. Рішення креативного правосуддя видаються простими, прозорими, зрозумілими. Справа триває. Навіщо іншим юристам аналізувати явище в контексті трудомісткого світогляду? Ось відповідь. Відповідні оригінальні рішення є яскравим, але одним із безлічі проявів юридичної партикології, яка спроможна стати ефективним вченням і потребує ґрунтового осмислення.

Не виключено, що зміст концепції оригінальних судових вироків не є однорідним, тобто в її межах, ймовірно, існують різні підходи. Можливо, не всі компоненти певного оригінального судового вироку підлягають однакової оцінці: переважно позитивній або переважно негативній. У зв'язку із такою частковою невирішеністю, недостатнім рівнем певності потерпають суб'єкти суспільства. Усвідомлення цього не полегшує життя людей, «не цікавить» тих, хто опинився у скрутному становищі, спонукаючи до подальших досліджень, рішень і дій. Така ситуація є спільною для всіх сфер життєдіяльності людини і суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Shea J. Painesville judge known for creative punishments reflects on memorable career ahead of retirement. URL: <https://fox8.com/news/judge-known-for-creative-punishments-oversees-community-garden-one-last-time-before-retirement/>.
2. Furman T. Not Your Average Judge! Michael Cicconetti And His 11 Crazy Punishments. URL: <https://onedio.co/content/not-your-average-judge-michael-cicconetti-and-his-11-crazy-punishments-16712>.
3. Holley P. Judge to puppy killer: 'Would I like to put you in a Dumpster? Oh, yeah. I would love to.' URL: <https://www.washingtonpost.com/news/post-nation/wp/2016/05/17/judge-to-puppy-killer-would-i-like-to-put-you-in-a-dumpster-oh-yeah-i-would-love-to-do-that/>.
4. Michael Cicconetti. URL: https://wikivisually.com/wiki/Michael_Cicconetti.
5. Pinedo A, Brown J, Valiente A. Why an Ohio Judge Is Using Unusual Punishments to Keep People Out of Jail. URL: <https://abcnews.go.com/US/ohio-judge-unusual-punishments-people-jail/story?id=33440871>.
6. An Interview with Judge Michael A. Cicconetti. URL: <https://attorneyatlawmagazine.com/judge-michael-a-cicconetti>.
7. Haidet R., Horansky A. Painesville Judge Michael Cicconetti holds final day in court after decades of creative sentences. URL: <https://www.wkyc.com/article/features/painesville-judge-cicconetti-final-day-court/95-04bef524-15ac-487b-9e33-6ec5fb11a185>.
8. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Cicconetti.
9. Steer J. Painesville woman shot with 'pepper spray' as part of judge's unique sentence. URL: <https://fox8.com/news/painesville-woman-shot-with-pepper-spray-as-part-of-judges-unique-sentence/>.
10. Grinevičius J., Baliūnaitė I. People Are Loving This Ohio Judge Who Gives A Taste Of Their Own Medicine To Animal Abusers. URL: https://www.boredpanda.com/animal-abusers-punishments-ohio-judge-michael-cicconetti/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic.
11. 11. За лейнбол – в тюрму. URL: <https://www.obozrevatel.com/sport/news/2006/8/8/30125.htm>.
12. Woman Ordered to Spend Night in Woods for Abandoning Kittens. URL: <https://abcnews.go.com/GMA/LegalCenter/story?id=1322751>.
13. Judge Michael Cicconetti. URL: <https://ultrafactsblog.com/post/120633093631/some-of-the-unusual-sentences-during-heavy>.
14. Наказание за жестокость: судья заставил женщину «на собственной шкуре» почувствовать то, что она сделала со своей собакой. URL: <https://umihelp.com/news/nakazanie-za-zhestokost-sudya-zastavil-zhenschinu-na-sobstvennoy-shkure-prochuvstvovat-to-chto-ona-sdelala-so-svoey-sobakoy>.
15. Painesville judge sentences vandal who spray painted caboose to paint courthouse railings with toothbrush. URL: <https://www.wkyc.com/article/news/crime/painesville-judge-sentences-vandal-who-spray-painted-caboose-to-paint-courthouse-railings-with-toothbrush/95-6f6abb63-cd89-4b2e-93d8-40819d1c5638>.
16. Chris Anderson Painesville judge gets creative, punishes man for mowing obscenity into high school field. URL: <https://www.cleveland19.com/2018/09/18/painesville-judge-gets-creative-punishes-man-mowing-obscenity-into-fairport-high-school-field/>.
17. Дмитриев Ю. Юного хулигана, который «вёл себя как животное», суд приговорил к чистке навоза. URL: <https://www.province.ru/sovet/biznes-press/yunogo-khuligana-kotoryj-vjol.html>.
18. Judge orders Ohio man who knocked over portable toilet to shovel manure. URL: <https://www.wptv.com/news/local-news/water-cooler/judge-orders-ohio-man-who-knocked-over-portable-toilet-to-shovel-manure>.
19. 'You act like an animal, you're going to take care of animals': Judge orders 18-year-old who knocked over a port-a-potty to shovel manure at fairgrounds in Ohio. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-6009503/Judge-orders-teen-knocked-toilet-shovel-manure.html>.
20. 9 из самых странных приговоров, вынесенных судьями. URL: <https://ru.preparer-les-concours.com/9-iz-samyh-strannyh-prigovorov-vynesennyh-sudyami>.
21. Топ 10: Самые необычные судебные решения. URL: <https://pressa.tv/top/78655-top-10-samye-neobychnye-sudebnye-resheniya.html>.
22. Оригинальный обход. URL: <https://pravo.ua/articles/originalnyj-obhod/>.

23. Как выглядят люди, исполняющие альтернативные наказания (8 из 10). URL: https://pravo.ru/photo_gallery/view/101780/50066/.
24. Почему суды США заставляют людей делать странные вещи. URL: <https://pravo.ru/interpravo/practice/view/79927/>.
25. Как выглядят люди, исполняющие альтернативные наказания (3 из 10). URL: https://pravo.ru/photo_gallery/view/101780/50069/.
26. Как выглядят люди, исполняющие альтернативные наказания (7 из 10). URL: https://pravo.ru/photo_gallery/view/101780/50065/.
27. Judge orders hip-hop fan to listen to Beethoven. URL: <https://www.theguardian.com/music/2008/oct/10/hip-hop-fan-suffers-beethoven>.
28. Fort Lupton noise violators must listen to Manilow. URL: <https://www.aspentimes.com/news/fort-lupton-noise-violators-must-listen-to-manilow/>.
29. Как выглядят люди, исполняющие альтернативные наказания (1 из 10). URL: https://pravo.ru/photo_gallery/view/101780/.
30. Как выглядят люди, исполняющие альтернативные наказания (9 из 10). URL: https://pravo.ru/photo_gallery/view/101780/50068/.
31. United States Sentencing Commission. Federal Alternative-to-Incarceration Court Programs. URL: https://www.ussc.gov/sites/default/files/pdf/research-and-publications/research-publications/2017/20170928_alternatives.pdf.
32. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
33. Гуртовенко О.Л. «Снодійне» і «психоделічне» кримінальне право. *Правове життя сучасної України* : мат. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 травня 2019 р. / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. С. 179–183.
34. The Eighth Amendment of the United States Constitution. URL: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-8/#:~:text=Excessive%20bail%20shall%20not%20be,cruel%20and%20unusual%20punishments%20inflicted>.
35. Eighth Amendment to the United States Constitution. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Eighth_Amendment_to_the_United_States_Constitution.